

Màster en **Formació del Professorat d'Educació Secundària**
Obligatòria i Batxillerat, Formació Professional i Ensenyament d'Idiomes
Curs 2011 / 2012

Màsters
Universitaris

Annexos

ÍNDEX ANNEXOS

ANNEX I: Es mulla o no es mulla el teixit? La capacitat d'humectació.....	3
PART TEÒRICA.....	3
PART EXPERIMENTAL (CÀLCUL GONIOMÈTRIC).....	4
EXEMPLES REALITZATS PELS ALUMNES.....	8
ANNEX II: Quan les rieres eren vermelles, taronges, marrons i brutes	10
PART TEÒRICA.....	10
PART EXPERIMENTAL.....	11

ANNEX I: Es mulla o no es mulla el teixit? La capacitat d'humectació

PART TEÒRICA

QUÈ ÉS LA HUMECTABILITAT?

- Definició: és la capacitat que tenen els líquids de mullar els sòlids. La humectabilitat depèn de cada sòlid i de cada líquid.
- La humectabilitat es mesura a partir de l'angle de contacte entre la gota de líquid en equilibri amb l'horitzontal de la superfície sòlida.

QUÈ ÉS L'ANGLE DE CONTACTE?

- Definició: és l'angle que forma la tangent del perímetre de la gota, en el punt en què s'uneixen la gota amb la superfície del sòlid, i l'horitzontal del pla, comptada per l'interior de la gota.

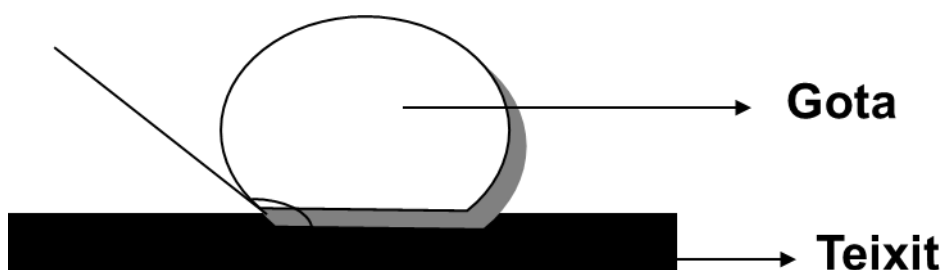

Figura 1 Angle de contacte (font Departament Tèxtil UPC).

COM ES MESURA L'ANGLE DE CONTACTE?

Hi ha dues maneres de mesurar l'angle de contacte:

- **Goniomètricament:** analitza la forma de la gota quan es troba sobre la superfície del sòlid. (El nostre cas).
  - Una font de llum.
  - Una mostra sòlida (teixit).
  - Imatge capturada
  - Lents fotogràfiques.
- **Tensiomètricament:** Calcula les forces presents quan la mostra de teixit acaba d'estar en contacte amb el líquid. (No és el nostre cas)
  - Les forces d'interacció entre el sòlid i la tensió superficial del líquid han de ser conegudes.

PART EXPERIMENTAL (CÀLCUL GONIOMÈTRIC)

MUNTATGE DE L'ESTRUCTURA.

- Construcció del suport (fusta foradada o recipient de vidre).
- Preparació de les mostres (15 x 20 cm).
- Col·locació de la base tèxtil sobre el suport.
- Fixació de la càmera fotogràfica.
- Suport per la pipeta.
- Punt de llum (làmpada).
- Fons de la fotografia (paper o cartolina blanca o negra per tal que contrasti amb el teixit).
- Comprovació del muntatge.
- Connexió a l'ordinador.

Fotografia 1 Exemple fixació pipeta (font Departament Tèxtil UPC)

Fotografia 2 Exemple fixació càmera fotogràfica (font Departament Tèxtil UPC)

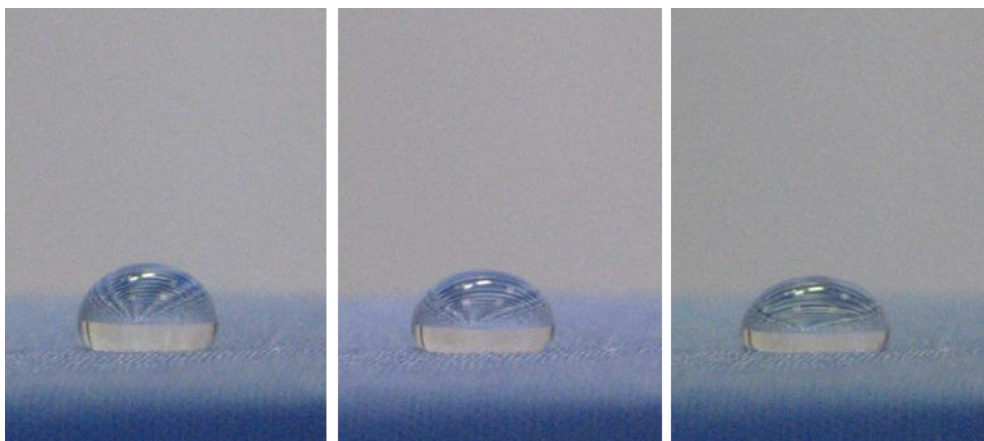
CARACTERÍSTIQUES DE LA CÀMERA FOTOGRÀFICA.

Les característiques tècniques amb les que s'han disparat les fotografies són sempre les mateixes de manera que les imatges es captin en les mateixes condicions:

- Resolució: Gran.
- Macro: Encès.
- Flash: Apagat.
- Velocitat ISO: 400

REALITZACIÓ DE LES FOTOGRAFIES

- Fotografiar sobre diferents tipus de teixits amb les gotes dels líquids escollits.
- Fer sèries de tres fotografies de cada combinació teixit-líquid.

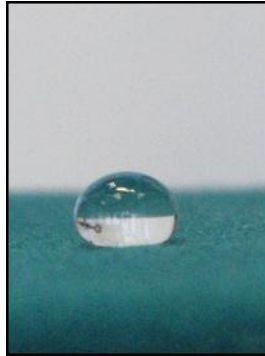
Fotografia 3 Exemple de sèrie (font Departament Tèxtil UPC)

PROCÉS

- Fixació de les característiques tècniques.
- Enfocament d'un objecte col·locat on es trobarà la gota de líquid.
- Bloqueig de les característiques.
- Disparament de la imatge.
- Caiguda de la gota.
- Arxivament de les fotografies realitzades.
- Mesura de l'angle de contacte (Gimp).

MESURA DE L'ANGLE DE CONTACTE

- Obtenir la imatge de la gota amb la màquina fotogràfica.

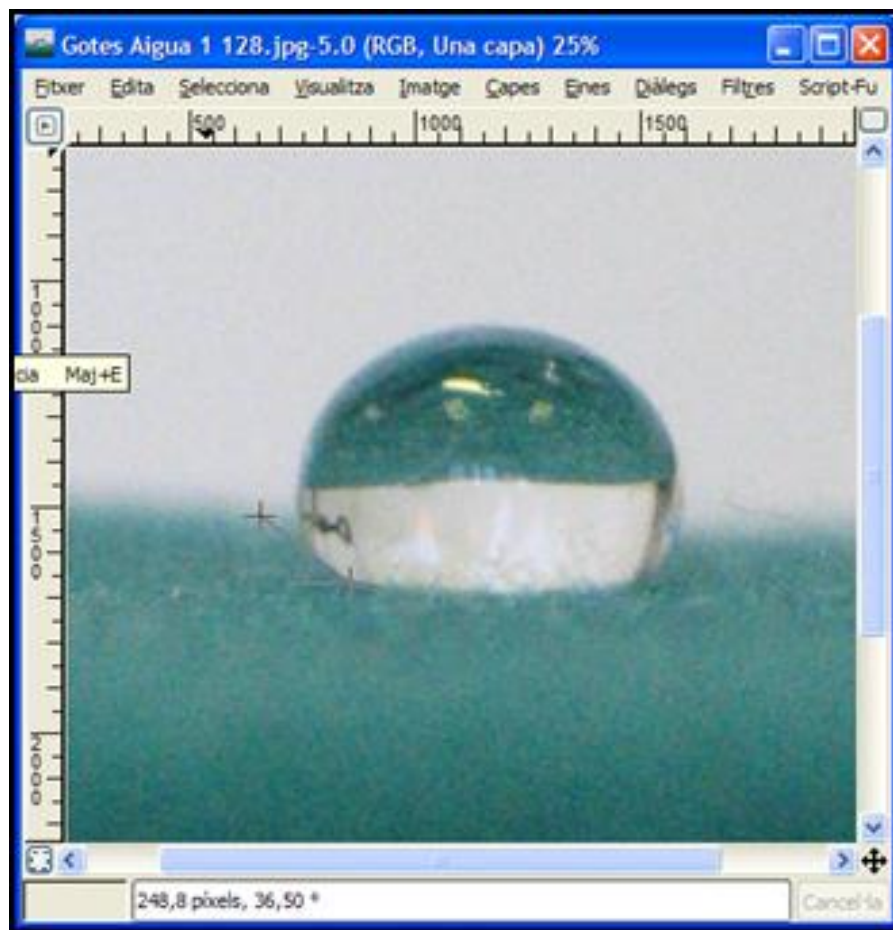
Fotografia 4 Imatge obtinguda (font Departament Tèxtil UPC)

- Obrir la imatge amb el programari lliure "Gimp".

Fotografia 5 Obrir la imatge (font Departament Tèxtil UPC)

- Mesurar l'angle amb l'ajuda del programa.

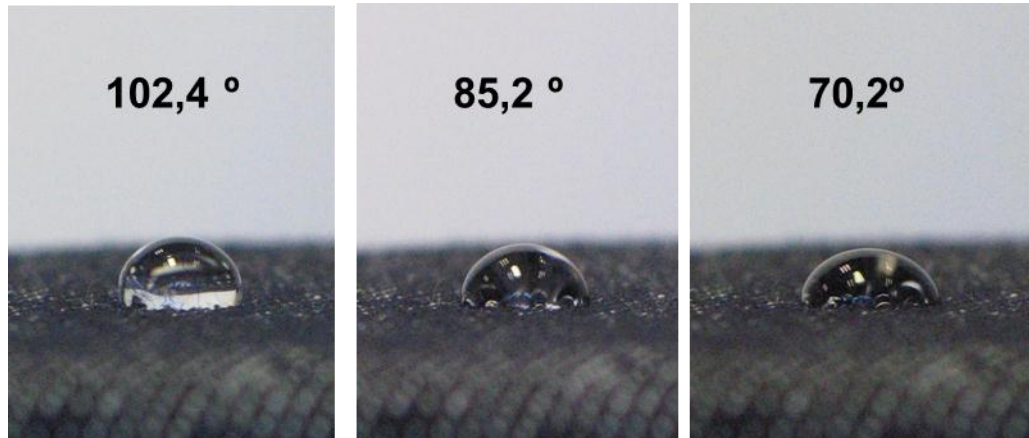

Fotografia 6 Dibuixar l'angle suplementari (font Departament Tèxtil UPC)

- Determinar si l'angle es dinàmic o estàtic, és a dir, si mulla o no mulla el teixit.
  - Si l'angle és menor de 90 graus, el líquid mulla el sòlid.
  - Si l'angle és major de 90 graus, el líquid no mulla el sòlid.
  - Si l'angle és 0 graus, mulla completament el sòlid.
- No confondre l'angle a trobar amb l'angle suplementari.

EXEMPLES REALITZATS PELS ALUMNES

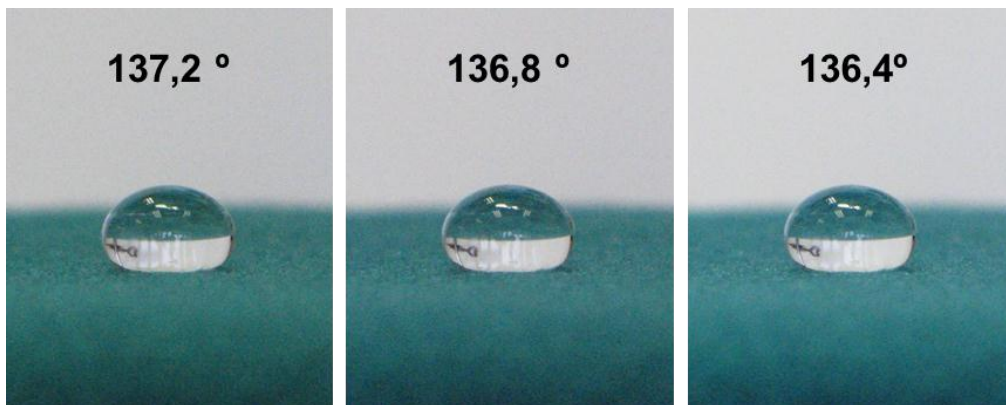
PRIMERA MOSTRA: teixit de pantalons texans (denim) i aigua destil·lada.

Fotografia 7 Sèrie texà (font Departament Tèxtil UPC)

Resultats: Teixit absorbent. Angle de contacte dinàmic.

SEGONA MOSTRA: teixit de tapisseria i aigua destil·lada .

Fotografia 8 Sèrie tapisseria (font Departament Tèxtil UPC)

Resultats: Teixit no absorbent. Angle de contacte estàtic.

Bibliografia consultada a la part teòrica:

GACÉN GUILLÉN, J. *Microfibres*. UPC. Barcelona. 1996. ISBN: 8-84-600-9319-0

ROUETTE, HANS-KARL. *Enciclopedia of textile finishing (enciclopedia de acabados textiles)*. Editorial Springer-Verlag, Berlín, Heidelberg. New York. Volum I (A-F). Volum II (G-Q) y Volum III (R-Z). 2001. ISBN: 3-540-65031-8

Bibliografia consultada a la part pràctica:

VALLDEPERAS MORELL, J I SÁNCHEZ MARTÍN J. R. *Problemas de tintorería*. UPC. Barcelona. 2005.

ANNEX II: Quan les rieres eren vermelles, taronges, marrons i brutes

Prèviament a la sessió, els alumnes hauran investigat amb els seus familiars (pares i avis) com baixaven les rieres d'una ciutat industrial com la seva. Hauran de explicar els canvis que es produïen a la llera en funció de la producció tèxtil (color, olor...). L'alumnat compararà les condicions ambientals passades amb les presents.

PART TEÒRICA

PER QUÈ LES AIGÜES RESIDUALS COLOREJADES S'HAN DE DEPURAR?

Les aigües residuals tèxtils s'han de depurar perquè l'aigua que queda després d'haver fet una tintura conté partícules de colorant i d'altres productes químics que són nocives per al medi ambient. La característica més singular d'aquest tipus d'aigua residual és el color.

COM ELIMINEM EL COLOR D'UNA AIGUA RESIDUAL TÈXIL?

Mitjançant un procés físic-químic anomenat COAGULACIÓ – FLOCULACIÓ.

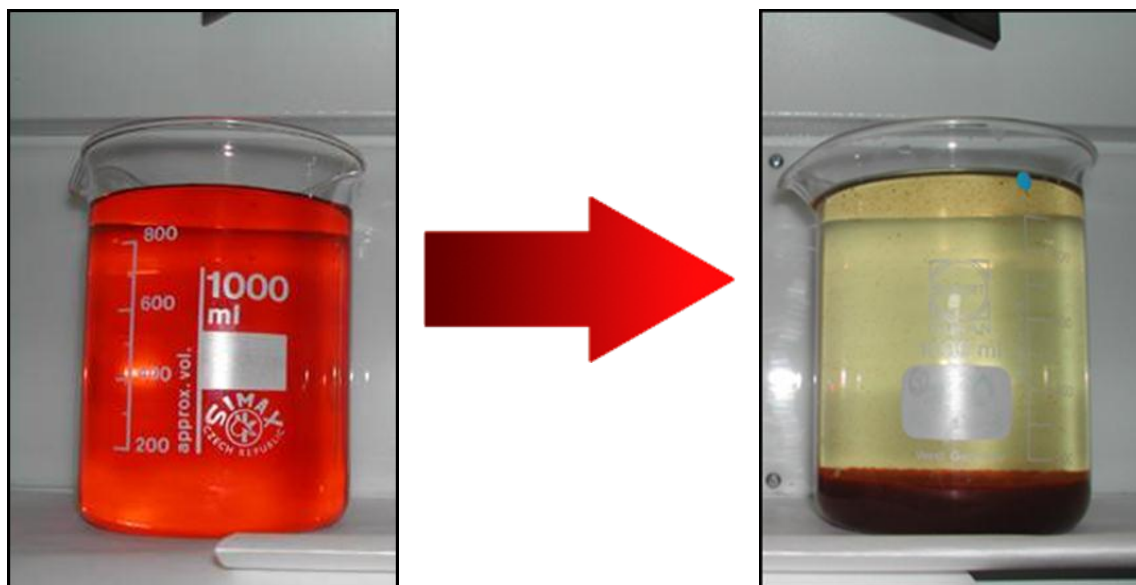
Aquest no és l'únic procediment per depurar una aigua residual tèxtil. El sistema de depuració més eficient és el biològic. El procediment biològic elimina la contaminació del bany sense eliminar-ne el color (la contaminació no tan sols és deguda al color, sinó a altres partícules com poden ser, per exemple, tensioactius...)

EN QUÈ CONSISTEIX LA COAGULACIÓ-FLOCULACIÓ?

En afegir determinats reactius que afavoreixin a la precipitació de les petites partícules de colorant per a poder-les separar de l'aigua. La COAGULACIÓ - FLOCULACIÓ és la creació d'aglomerats entre les petites partícules de colorant, donant lloc a la formació de flòculs que, pel seu pes, precipiten en el bany.

QUÈ OBTENIM AL FINAL DEL PROCÉS?

Tot el colorant residual ha precipitat al fons del recipient, quedant l'aigua transparent i sense impureses.

Fotografia 9 Resultats de la coagulació – floculació (font Departament Tèxtil UPC)

PART EXPERIMENTAL

PRODUCTES NECESSARIS:

- Colorant: VERMELL OPTISAL. Pertany al grup de colorants directes, aptes per a la tintura de fibres cel·lulòsiques. Concentració: 20 mg/l.
- Aigua destil·lada o de xarxa
- Sal metàl·lica : encarregada de provocar la coagulació
- Hidròxid de Calci: per ajustar el pH
- Paper de pH: per controlar-lo durant tot el procés

Podem utilitzar tres tipus de coagulants:

- Sulfat d'alumini en forma hidratada $\text{Al}_2(\text{SO}_4)_3$. Presenta afinitat a un pH=5.5-8
- Clorur fèrric FeCl_3 . Presenta afinitat a un pH=6-8
- Sulfat ferrós $\text{FeSO}_4 \cdot 7\text{H}_2\text{O}$: presenta afinitat a partir de pH=5.5

Cadascuna es prepara a una concentració de 100 g/l i mai utilitzarem les tres sals conjuntament.

L'hidròxid de calci $\text{Ca}(\text{OH})_2$ dona basicitat al conjunt i s'hi afegeix per ajustar el pH a la zona d'eficàcia de la sal metàl·lica. Es va afegint i controlant durant tot el procés fins a obtenir el pH desitjat.

MATERIAL NECESSARI

- Vas de precipitats de 100 ml. Ens servirà per empastar el colorant, inicialment.
- Proveta de 1000 ml
- Proveta de 10 ml. Ens servirà per anar afegint el $\text{Ca}(\text{OH})_2$ al bany.
- Pipeta graduada de 10 ml
- Embut de vidre
- Vareta agitadora de vidre
- Espàtula
- Vidre de rellotge. Per a pesar substàncies a la balança
- Succionador
- Cronòmetre

PASSOS A SEGUIR

- Pesem el colorant 20 mg
- Empastem el colorant
- Introduïm el colorant dissolt en un vas de precipitat de 1000 ml
- Introduïm aigua fins als 1000 ml

1.- Pesem tenint en compte que la concentració de colorant ha de ser 20 mg/l i el volum de bany total ha de ser d'1 l, pesarem 20 mg de colorant a la balança, amb ajuda del vidre de rellotge i l'espàtula.

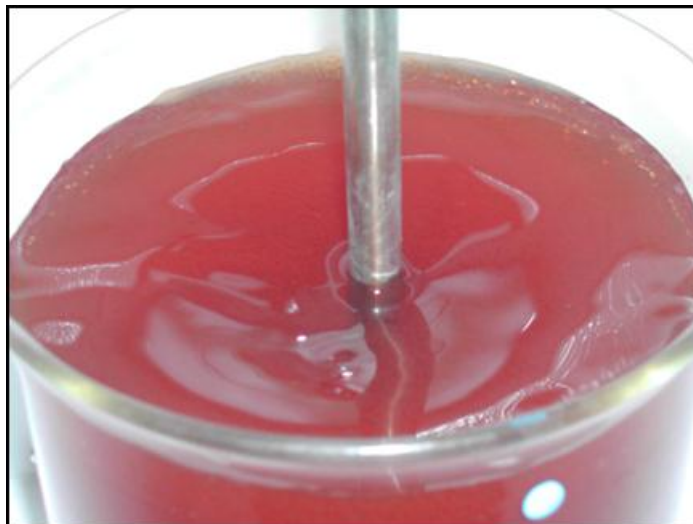
2.- S'entén per empastar l'operació de dissoldre el colorant amb una mica d'aigua. Per fer-ho, farem servir un vas de precipitats petit ajudant-nos de la vareta per evitar grumolls.

3.- És molt important no perdre gens de colorant, per la qual cosa netejarem successivament el vas amb aigua destil·lada, abocant-ho a la proveta, per tal d'evitar que quedi qualsevol residu en el vas.

- 4.- Passem els 1000 ml al vas de precipitats i agitem amb la vareta durant 5-10 minuts.
- 5.- L'agitació ha de ser constant. Hem d'obtenir una mescla homogènia, sense cap grumoll ni partícula de colorant sense dissoldre.
- 6.- Afegim 10 ml de la sal metàl·lica mentre anem agitant.
- 7.- Anem afegint Hidròxid de Calci al 10% fins aconseguir el pH d'eficiència de la sal.
- 8.- Un cop aconseguit el pH desitjat, deixem d'agitar i esperem a que es produeixi la floculació-coagulació.
- 9.- És important no passar-nos de Ca(OH)_2 , ja que ens donaria un pH massa elevat perquè la sal fes efecte. Per això, cal anar tirant l'hidròxid de mica en mica i anar-ho comprovant amb el paper de pH.

ETAPES OBSERVADES

INICI DE LA FLOCULACIÓ: Després d'haver afegit totes les substàncies comencen a aparèixer els primers flocs al voltant de les parets

Fotografia 10 Inici floculació (font Departament Tèxtil UPC)

A les parets del vas comencem a veure uns puntets que són aglomeracions de partícules de colorant.

TURBULENCIA: El conjunt adquireix un aspecte turbulent com a conseqüència de la constant formació d'aglomerats

Fotografia 11 Turbulència (font Departament Tèxtil UPC)

Els floculs formats comencen a precipitar “caure”

Fotografia 12 Precipitació (font Departament Tèxtil UPC)

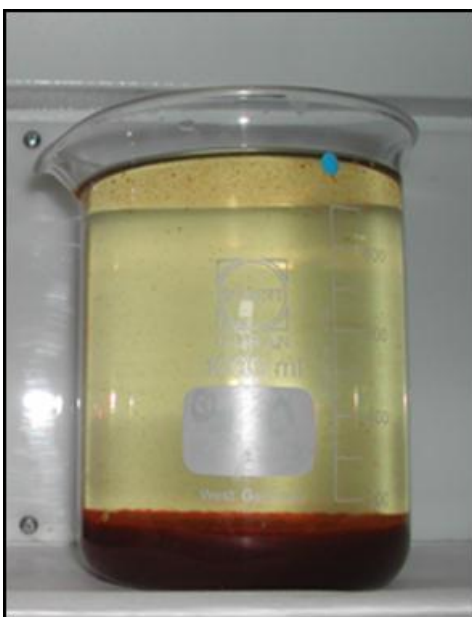
La separació es va fent cada cop més evident

Fotografia 13 Separació (font Departament Tèxtil UPC)

FINAL DEL PROCÉS

Obtenim un precipitat al fons que el podrem extreure per filtració

Fotografia 14 Precipitació completada (font Departament Tèxtil UPC)

Bibliografia consultada a la part teòrica:

GACÉN GUILLÉN, J. *Microfibres*. UPC. Barcelona. 1996. ISBN: 8-84-600-9319-0

ROUETTE, HANS-KARL. *Enciclopedia of textile finishing (enciclopedia de acabados textiles)*. Editorial Springer-Verlag, Berlín, Heidelberg. New York. Volum I (A-F). Volum II (G-Q) y Volum III (R-Z). 2001. ISBN: 3-540-65031-8

Bibliografia consultada a la part pràctica:

VALLDEPERAS MORELL, J I SÁNCHEZ MARTÍN J. R. *Problemas de tintorería*. UPC. Barcelona. 2005.